

Ja i gospodarka – podsumowanie

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Wstęp

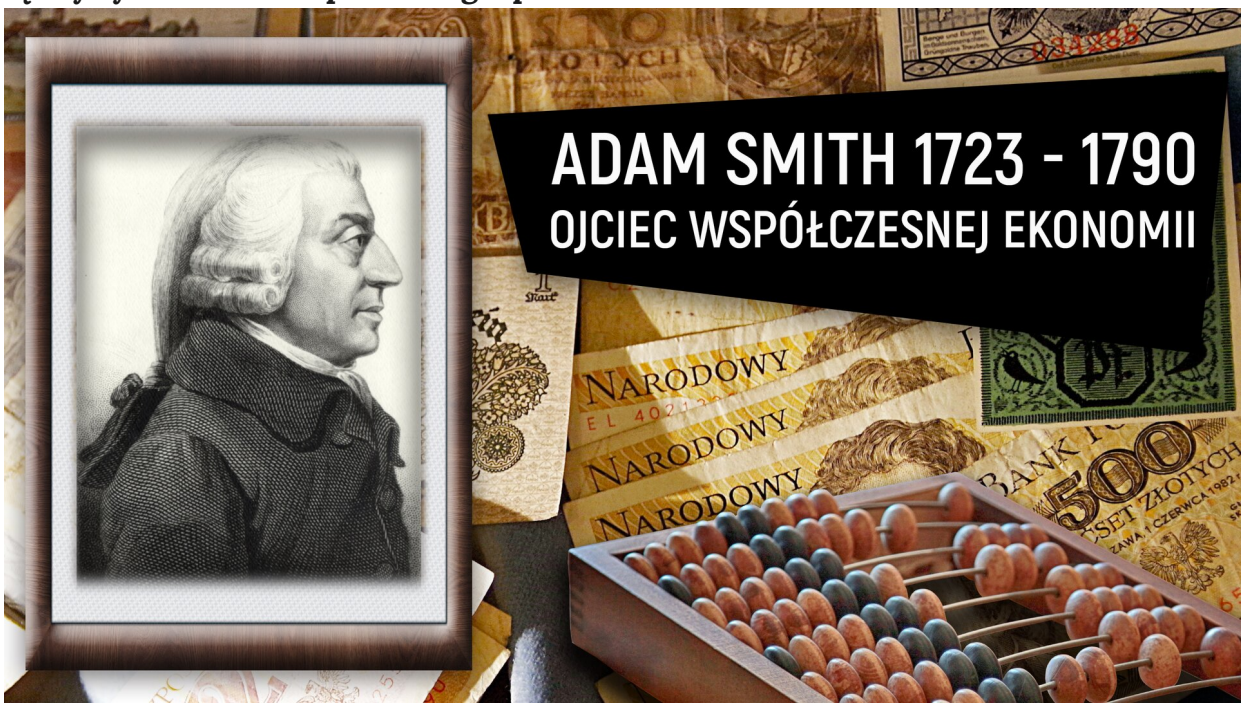
Słowo ekonomia pochodzi z języka greckiego. Składa się z dwóch członów: *oikos* – dom oraz *nomos*, czyli reguła. Współczesna ekonomia nie zajmuje się jedynie budżetem domowym, lecz również gospodarowaniem zarówno przedsiębiorstw, jak i całych państw.

Współczesna ekonomia nie zajmuje się jedynie budżetem domowym, lecz również finansami przedsiębiorstw i całych państw. Zresztą stan kasy państwowej i prywatnego portfela stanowią system naczyń połączonych. Decyzje ministra finansów przekładają się na zasobność obywateli i odwrotnie: nasze indywidualne wybory wpływają na gospodarkę jako całość.

Mimo że ekonomia posługuje się modelami matematycznymi, nie jest wolna od kontrowersji. Ekonomiści spierają się ze sobą i proponują różne rozwiązania. Nic w tym dziwnego – ekonomia jest w końcu nauką społeczną. Do klasycznych dylematów ekonomicznych należą pytania o to, czy państwo powinno ingerować w gospodarkę, czy należy zostawić wszystko wolnemu rynkowi; czy podatki powinny być wysokie, czy raczej niskie; albo czy państwa powinny się zadłużać, czy lepiej tego unikać. Pytania te nie są jedynie abstrakcyjnymi dylematami naukowców, lecz wpływają na nasze codzienne praktyki.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 20 mówi, że:

„Społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej".
Oznacza to, że z jednej strony gospodarka oparta jest na różnych swobodach, a z drugiej nie jest wolna od pewnych ograniczeń. Niniejszy materiał porusza problem relacji pomiędzy tymi dwoma aspektami gospodarki.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

> **Nauczysz się**
>
> rozróżnisz wynagrodzenie brutto i netto;
>
> rozróżnisz formy zatrudnienia;
>
> rozpoznasz problemy współczesnego sektora zatrudnienia;
>
> dostrzeżesz etyczne problemy w świecie ekonomii;
>
> scharakteryzujesz funkcje podatków.

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia
Po zapoznaniu się z e-materiałem uczeń:
powtarza, utrwala, poszerza materiał w celu przygotowania się do dalszej nauki;
korzysta z dodatkowej pomocy do samodzielnej edukacji;
rozwiązuje przykładowe zadania/ćwiczenia.

JA I GOSPODARKA – PODSUMOWANIE – *audiobook*

Rozdziały:

1. **Kiedy będziemy mieć wolne?**
2. **Po co płacimy podatki?**
3. **Czy uczciwość się opłaca?**

> **Notatka dla prowadzącego**

> **Wskazówka**
>
> Usłyszysz za chwilę rozmowę mamy z synem dotyczącą domowego budżetu. 15-letni Marek chciałby wyjechać na zimowe ferie. Niestety rodzina nie ma na to środków oraz czasu. Przysłuchując się rozmowie, dowiesz się, jakie są przyczyny tej sytuacji oraz w jaki sposób rodzice Marka próbują z niej wybrnąć. Rozmowa pozwoli również dostrzec zależność pomiędzy kondycją domowego budżetu a sytuacją gospodarczą kraju.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem https://zpe.gov.pl/b/Ps0L3CIk0

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Wersja tekstowa z wyróżnieniem pojęć

Polecenie 1

Co Ty byś wybrała/wybrał w sytuacji rodziców Marka? Wyczekiwany urlop czy dbanie o klientów? Przedyskutuj w parze z kolegą/koleżanką, starając się wskazać wady i zalety każdego z rozwiązań.

Polecenie 2

Czy możliwy byłby świat, gdzie nie istniałyby jakiekolwiek podatki? Jakie mogłoby to mieć konsekwencje dla gospodarki i funkcjonowania państw?

Polecenie 3

Mama Marka twierdzi, że zysk nie jest najważniejszy. Czy zgadzasz się z takim twierdzeniem? Jakie inne wartości mogą być istotniejsze od maksymalizacji zysku?

Podsumowanie

Płacenie podatków nigdy nie było czynnością przyjemną. Wiele osób uważa je za niesprawiedliwe. Jednakże – jak powiedział *Benjamin Franklin – na tym świecie pewne są tylko śmierć i podatki*.

Sens oraz wysokość podatków jest nieustannym przedmiotem politycznych i ekonomicznych sporów. Liberałowie będą twierdzić, że dobre podatki, to niskie podatki. Obywatele lepiej bowiem wiedzą, jak dysponować swoimi pieniędzmi. Zwolennicy socjaldemokracji z kolei twierdzić będą, że bez podatków nie jest możliwy rozwój państwa, co ostatecznie opłaca się samym obywatelom. Liberałowie będą postulowali podatek liniowy, czyli równy dla wszystkich. Socjaldemokraci progresję podatkową – czyli zróżnicowanie podatków w zależności od wysokości dochodów.

Rozsądna dyskusja na temat wysokości podatków powinna brać pod uwagę, że daniny te mają różne funkcje:

funkcja fiskalna – podatki pozwalają zebrać środki budżetowe niezbędne na pokrycie wydatków publicznych;

funkcja regulacyjna – podatki pozwalają regulować wysokość dochodów i majątków obywateli zgodnie z potrzebami gospodarki;

funkcja stymulacyjna – podatki mogą zachęcać lub zniechęcać do określonych działań, np. ulgi podatkowe na wykorzystanie nowych technologii mają wspierać ich rozwój;

funkcja informacyjna – wysokość wpływów z podatków pozwala zbadać kondycję gospodarki.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

PRACA DOMOWA

> Praca domowa

Polecenie 4.1

Przejrzyj wybrany przez ciebie aktualny numer gazety codziennej lub tygodnika opinii. Wypisz jakie są aktualnie dyskutowane problemy dotyczące zatrudnienia oraz proponowane w tym zakresie rozwiązania.

Ćwiczenia

Wskazówka

W przypadku braku możliwości rozwiązania zadania z klawiatury lub trudności z odczytem przez czytnik ekranu skorzystaj z innej wersji zadania.

Ćwiczenie 1

Po zapoznaniu się z częścią materiału zatytułowaną „Zapracowani rodzice”, wybierz prawidłową odpowiedź.

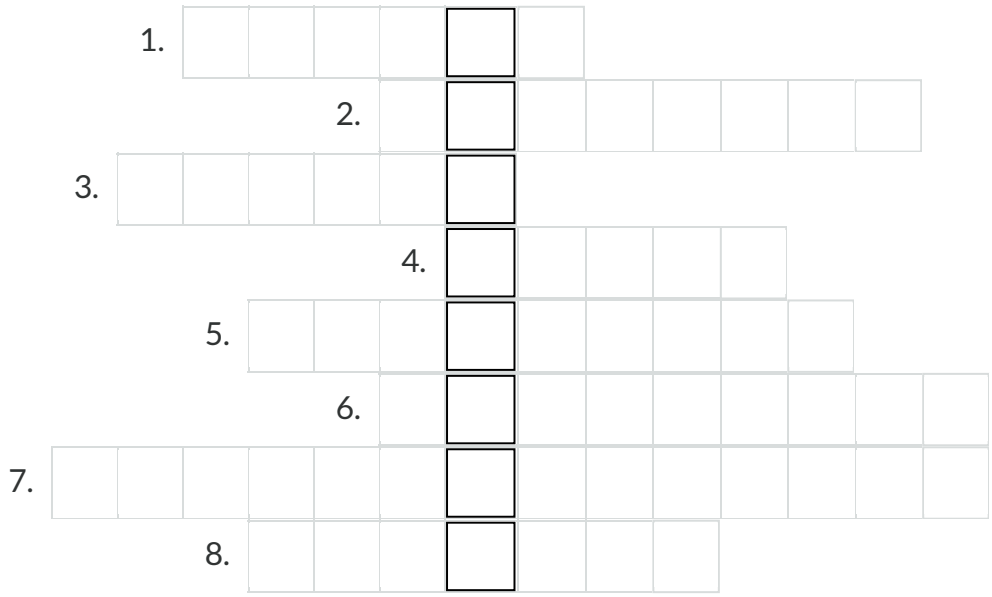
Tata Marka prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą, co oznacza, że: [ ]. Przychody, które tata Marka otrzymuje w związku ze swoją pracą: [ ]. Klienci taty Marka płacą jedynie za zrealizowane zamówienia, co oznacza, że: [ ]. Mama Marka pisze artykuły do gazety w oparciu o: [ ]. Szef mamy Marka nie jest formalnie jej przełożonym, gdyż: [ ]. Mama Marka nie może wziąć sobie kilku dni wolnych od pracy, ponieważ: [ ]. Specyfiką umów, na podstawie których pracuje mama Marka jest: [ ]. Rodzice Marka nie chcą zmienić pracy, gdyż: [ ].

nie podpisał z nią umowy o pracę | jeżeli nie ma zleceń, to nie ma przychodów | mała konkurencja | są zależne od ilości zleceń | jest zatrudniony w oparciu o umowę o pracę | ich aktualny zawód przynosi im wysokie zarobki | szef jej tego zabronił | nie pozwalają im na to pracodawcy | są dobrymi znajomymi | nigdy nie ma go w biurze | wysokie wynagrodzenie | obawia się, że straci przyszłe umowy | umowę o dzieło | brak stabilizacji | posiada tylko jednego klienta | nie dostanie urlopu | sam jest właścicielem swojej firmy | dostaje on wynagrodzenie za to, że jest do dyspozycji klienta w określonym czasie | są zależne od ilości zleceń, ale zawsze otrzymuje kwotę minimalną | mają już wypracowaną renomę | umowę zlecenie | są stałe, niezależnie od ilości zleceń | otrzymuje stałą kwotę za godzinę pracy | umowę o pracę

Zródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Po zapoznaniu się z częścią „Po co płacimy podatki” rozwiąż krzyżówkę.

1. Plan finansowy państwa zawierający jego dochody i wydatki.
2. Nazwa urzędu, który zajmuje się poborem podatków.
3. Kwota przed opodatkowaniem.
4. Kwota po opodatkowaniu.
5. Nazwa składki ZUS, z której finansowana jest publiczna służba zdrowia.
6. Świadczenie pieniężne wypłacane w celu zabezpieczenia bytu osobom w podeszłym wieku.
7. Osoba, która prowadzi we własnym imieniu działalność gospodarczą.
8. Przymusowa danina obywateli na rzecz państwa.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 4

Po zapoznaniu się z materiałem „Czy uczciwość się opłaca?” zdecyduj, czy twierdzenie jest prawdziwe, czy fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Wykonywanie pracy bez umowy jest zgodne z prawem.	◯	◯
Szara strefa oznacza działania niezgodne z prawem.	◯	◯
Praca bez umowy gwarantuje otrzymanie wynagrodzenia.	◯	◯
Umowy „śmieciowe” często podpisuje się, by ominąć prawo pracy.	◯	◯
Umowa o pracę jest umową cywilnoprawną.	◯	◯
Umowa o dzieło jest umową cywilnoprawną.	◯	◯
Umowa o pracę nakłada na pracodawcę większe zobowiązania niż umowa o dzieło.	◯	◯
Prekariusz, to osoba, która ma stabilne zatrudnienie.	◯	◯
Celem przedsiębiorcy jest maksymalizacja zysku.	◯	◯

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Inna wersja zadania

Słowniczek

Ekonomia

nauka społeczna zajmująca się badaniem gospodarki, czyli produkcją, dystrybucją i konsumpcją dóbr.

Podatki

obowiązkowe świadczenie przekazywane bezpośrednio lub pośrednio przez obywateli na rzecz budżetu państwa.

Prekariat

grupa społeczna, którą charakteryzuje praca na niepewnych warunkach, bez pewności stabilnego zatrudnienia z zagwarantowaniem praw pracowniczych.

Przedsiębiorca

osoba, która prowadzi działalność gospodarczą we własnym imieniu.

Szara strefa

obszar gospodarki, w której dochody są ukrywane przed instytucjami administracji państwowej w celu uniknięcia opodatkowania.

Umowy śmieciowe

formy zatrudniania na umowach cywilnoprawnych (takie jak umowy o dzieło i umowy zlecenie) mające na celu obejście uciążliwych przepisów prawa pracy, takich jak długi okres wypowiedzenia, prawo do urlopu czy wyższe składki na ubezpieczenie społeczne.

Wynagrodzenie brutto

kwota wynagrodzenia całkowitego przed potrąceniem podatków i składek na ZUS.

Wynagrodzenie netto

kwota wypłacana pracownikowi po potrąceniu podatków i składek na ZUS, potocznie nazywana wynagrodzeniem „na rękę".

Powrót do e-podręcznika

E-podręcznik „Warsztaty, projekty, debaty"

http://www.epodreczniki.pl/reader/c/224102/v/latest/t/student-canon

Prezydent wszystkich Polaków

http://www.epodreczniki.pl/reader/c/224102/v/30/t/student-canon/m/j0000008YDBv29